

Հասունացած և կարևոր դործ էր և Հողային Յատուկ կոմիտեները կազմութիւնը հողային հարցի արագ լուծման համար: Կոմիտեները պիտի արձանագործէին և, սահմանաւած չափով, գիւղացիութեան պիտի բաշխէին մասնատիրական, եկեղեցական—վանական և լքեալ հողերը, ինչպէս նաև պիտի լուծէին գիւղացիների և գիւղերի միջև եղած հողային վէճերը: Երևանի դաւառի հողային յատուկ կոմիտէն — նախագահ՝ Ե. Սարգսեան, անդամներ Լ. Չոհրաբեան և հողաչափ Յակոբջանեան — մինչև օգոստոսի սկիզբը վերջացրեց աշխատանքները ծաղկաձորի շրջանում, ուր պետականացրեց թրքական 12 լքած գիւղերի 16,234 դես. հողերը: Պղնձահանք (Մխիթանկա) դետի աջ ափի մացառապատ հողերը միացւեցին անտառին՝ ապահովելու համար վերջինիս անվտանգ աճումը: Անտառին միացւեց ընդամենը 11,233 դես.: Մնացած 5000 դեսեատինը բաժանւեց սակաւահող Ալաբարս, Գումիշ և Օղանլար գիւղերի միջև: Մաքրավանք, Բաբաքչի և Յարուխ խիստ սահաւած հող գիւղերը որոշեց տեղափոխել ուրիշ տեղ՝ լքեալ հողառատ գիւղերը: Լուծեց նաև մի շարք միջգիւղեան և գիւղմիջեան հողային վիճելի հարցեր և հաշտեցրեց հողային վէճերով պառակտւած գիւղացիներին: Ծաղկաձորից յետոյ մարմինը անցաւ Կոտայքի շրջանը:

Էջմիածնի հողային կոմիտէն — նախագահ՝ Յ. Արիստակէսեան, անդամներ՝ Մկ. Ստեփանեան և Աւ. Պօղոսեան—գործի սկսեց յուլ. 19-ին և աւարտեց համարեա ամբողջ դաւառի աշխատանքները, բացի Սարդարապատի շրջանից: Կոմիտէն առանձնապէս ուշադրութիւն դարձրեց հողագործիկ Ապարանի վրա, ուր հողը բաւական էր հազիւ 10—12,000 հոգու, մինչդեռ ապրում էր 25,000 մարդ: Կոմիտէն որոշեց Ապարանի գիւղացիութեան կէսը տեղափոխել Կարսի նահանգը, որի կլիման նման է Ապարանի կլիմային և ուր կային բաւական թւով լքեալ գիւղեր, մանաւանդ յոյների հեռանալուց յետոյ: Տեղափոխուող գիւղերի հողերը բաժանւելու էին մնացող գիւղերին: Փոխադրւելու ենթակայ գիւղերը տւել էին իրենց համաձայնութիւնը: Աշտարակի շրջանի Բաբաքչի, Բիրաջլու, Եաթաղլու և Բեալաշքեանդ լքեալ գիւղերի հողերը կոմիտէն տւեց մօտակայ գիւղերին՝ պայմանով, որ Բաբաքչի և Բիրաջլու գիւղերում Ապարանի Նորաշէն, Սաչլու և Ղարաբուլաղ գիւղերի հողագործիկ գիւղացիները հիմնեն նոր գիւղ: Արագածի և մօտակայ լքեալ արօտատեղիները տրւեցին հարևան գիւղերին: Լուծւեց և Եղւարդի շրջանի լքեալ գիւղերի հարցը:

Նոր-Բայազէտի հողային յատուկ կոմիտէի կազմն էր՝ Մեր. Օղանեան՝ նախագահ, Միք. Տէր-Գէորգեան և Ե. Նազարեան՝ անդամներ: Կոմիտէն յաջորդաբար այցելեց դաւառի բոլոր գիւղերը, տեղն ու տեղը ծանօթացաւ հողային յարաբերութիւնների վիճակին: Որոշեց գիւղացիութեան մի մասը փոխադրել ուրիշ տեղ և հողագործիկ գիւղացիութեան բաժանել լճի հարաւարեմտեան կողմը՝ Ելենովկայի և Նոր-Բայազէտի միջև գտնուող Էֆենդի—քեանդ, Հաջի-Մուխան, Աղգիբիբի և այլ լքեալ գիւղերի հողերը, ինչպէս նաև Այրիջայի հարուստ արօտավայրերը և լճի հիւսիսային ափի լքեալ